

بسم الله الرحمن الرحيم

تدبر در قرآن

سوره مبارکه کافرون

استاد ضرابی ۱۳۹۹

جلسه ششم

آیه شریفه : «وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ»

عنوان: دفاعی همیشگی برای هجومی همیشگی

گفته شد پیام عام و فراگیر این آیه شریفه این است که بیشتر از اینکه بخواهد اخبار برای مخاطب (کافران و پیروان شیطان) باشد، تأکید و یاد آوری این حقیقت است که مومنان هرگز فریب ظاهر سازی های پیروان شیطان را نخورند که آنها هیچگاه قصد گرویدن به حق و اهل ایمان را ندارند و یا کمکی به جنود و لشگریان حق نخواهند کرد بلکه دشمن اهل ایمان بوده و هستند و خواهند بود. همواره شیاطین برای فریب مؤمنان، ظواهری از حق و حقیقت را مستمسک قرار می دهند تا به مقاصد باطل خود برسند.

اکنون که این آیه شریفه برای بار دیگر در اواخر سوره مطرح می شود، گذشته بر تأکید مضمون آیه و اهمیت آن، می تواند بخاطر تقابل همیشگی میان کفرو ایمان و بیانگر این حقیقت باشد که ضرورت دارد مؤمنان به فکر یک برنامه ریزی دفاعی، دائمی باشند و هیچ گاه گمان نکنند از مکر کفار آسوده می شوند.

رنج مردم روز و شب عمری دراز تا به صد زاری دری کردند باز

تو بدین زودی بدان در کی رسی در نخستین پایه بر سر چون رسی

درست مانند بدن انسان که خداوند با علم به مخاطرات دائمی و همیشگی زندگی انسان، سیستم دفاعی برای آن طراحی نموده که با برنامه‌ای بسیار دقیق همیشه آماده مواجهه با تهاجمات میکروب‌ها و عناصر مضر و آسیب رسان است.

«وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ - و این گونه برای هر پیامبری دشمنانی از شیاطین انس و جن قرار دادیم، که برای فریب مردم همواره گفتاری باطل ولی به ظاهر آراسته و دلپسند به یکدیگر القاء می کنند.» (انعام/۱۱۲)

مواجهه با کفر و برنامه‌های الحادی آنان که خطر دائمی و همیشگی هستند. می‌طلبد سیستم دفاعی برای ایجاد محیطی امن و دور از دسترس تهاجمات کفار برای خود و خانواده و اجتماع مسلمانان فراهم کنیم. همین ضرورت در ایجاد محیط امن و دور از دسترس تهاجمات اندیشه‌های کفرآمیز و شیطانی، در دنیای درون انسان هم با ابعادی گسترده‌تر مطرح است. ضرورت دارد مؤمنین برای طراحی نظامات دفاعی در هر دو جبهه از جان و مال خود سرمایه‌گذاری کنند. بویژه تأمین تجهیزات و نفرات در مقابله با جنگ نرم و جنگ روانی دشمن.

عنوان: درجنگ بیرونی و عرصه اجتماع

گاهی جاسوسان و منافقانی از میان مسلمانان سست ایمان، ارتباط دوستی و علاقه پنهانی با دشمنان کافر برقرار می‌کنند و در خدمت اهداف آنان قرار می‌گیرند؛ بنابراین شناخت دشمن و زیر نظر داشتن تحرکات او، از نیازمندیهای دفاع و مقابله است. گاهی تحرکاتی از سوی دشمن دیده می‌شود که نیازمندآمدگی لازم برای سرکوبی یا پیشگیری دارد. «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ - و هر چه در توان دارید از نیرو و اسب‌های آماده بسیج کنید تا با این تدارکات دشمن خدا را بترسانید» (انفال، آیه ۶۰) گاهی افشاگری لازم است تا ظالم در موضع ضعف قرار گیرد و نتواند برای خود پشتیبانی و حمایتی به

دست آورد. گاهی احقاق حق لازم است که با قدرت باید اقدام نمود. «أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتِلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ» - به مسلمانان که مورد قتل (و غارت) قرار گرفته‌اند رخصت (جنگ با دشمنان) داده شد، زیرا آنها از دشمن سخت ستم کشیدند و همانا خدا بر یاری آنها قادر است» (حج/۳۹)

گاهی لازم است در برابر شبهات وارده علیه اسلام، در معرفی حقیقت اسلام و زیبایی‌های اخلاقی، معنوی و معرفتی آن سخن گفت و با رفتار و عمل الگوهای اسلامی را نشان داد؛ مثل اینکه در اسلام هرگز حق و عدالت و اخلاق فدای سلطه و یا دفاع نمی‌شود «وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ» - و نیکی با بدی یکسان نیست؛ (بدی دیگران را) با شیوهی بهتر (که نیکی است) دفع کن، که این هنگام آن کس که میان تو و او دشمنی است همچون دوست گرم می‌شود (و عداوتش نسبت به تو تمام می‌شود)» (فصلت/ ۳۵-۳۴)

قومی بجد و جهد نهند و صل دوست	قومی دگر حواله بتقدیر می کنند
عاشقان را بر سر خود حکم نیست	هر چه فرمان تو باشد آن کنند
آنانکه خاک را بنظر کیمیا کنند	آیا بود که گوشه چشمی بما کنند

عنوان: درجنگ درونی و عرصه نفس

درجنگ درونی و عرصه نفس، شیوه معمول شیطان برای گمراه ساختن انسان، وسوسه است. گاهی دشمنی خود را به صورت نصیحت و خیرخواهی به نظر انسان می‌آورد، و گاهی معنایی را با صوت خفی به او القا می‌کند. «إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزَنَ الَّذِينَ آمَنُوا» - شیطان منافقان و بیمار دلان را تشویق کرده بود که با یکدیگر نجوی کنند تا مسلمانان را اندوهگین کنند.» (مجادله/ ۱۰)

آسان جلوه دادن و کوچک‌نمایی گناهان از طریق نشان دادن کار زشت در نمایی زیبا، مشغول کردن انسان به آرزوهای طولانی «إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِّن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ» - همانا کسانی که پس از

آن که راه هدایت برایشان روشن شد به آن پشت کردند، شیطان (رفتار بدشان را) برایشان آراسته و آنان را با آرزوهای طولانی فریفته است» (محمّد/ ۲۵)

ایجاد بی‌خیالی و بی‌مسئولیتی و فراموشی که برخی از آنها جبران ناپذیرند و زندگی را به مخاطره می‌اندازد « اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ - شیطان بر (دل) آنها سخت احاطه کرده که فکر و ذکر خدا را به کلی از یادشان برده، آنان حزب شیطانند، الا (ای اهل ایمان) بدانید که حزب شیطان به حقیقت زیانکاران عالمند. » (مجادله/ ۱۹)

بکارگیری شیوه گام به گام در موضوع فحشا و منکر: « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُواتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ - ای کسانی که ایمان آورده‌اید، زهار پیروی شیطان نکنید، که هر کس قدم به قدم از پی شیطان رفت او به کار زشت منکر وامی‌دارد، و اگر فضل و رحمت خدا شامل شما نبود احدی از شما (از گناه و زشتی) پاک و پاکیزه نشدی، لیکن خدا هر کس را می‌خواهد منزّه و پاک می‌گرداند، و خدا شنوا و داناست. » (نور/ ۲۱)

شیطان با ایادی کافر کیش خود به هر شکلی که بتواند برای گمراه‌سازی انسان هجوم می‌آورد: « ثُمَّ لَا تَبْنِيَهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ - آن گاه از پیش روی و از پشت سر و طرف راست و چپ آنان در می‌آیم (و هر یک از قوای عامله و ادراکی آنها را به میل باطل می‌کشم)، و بیشتر آنان را شکر گزار نعمتت نخواهی یافت. » (اعراف/ ۱۷)

مصطفی گوید اگر گویم بر است شرح آن دشمن که در جان شماست

زهره های پردلان بر هم درد نی رود ره نی غم کاری خورد

نی دلش را تاب ماند در نیاز نی تنش را قوت صوم و نماز

همچو موشی پیش گربه لا شود همچو میشی پیش گرگ از جا رود

اندرو نی حيله ماند نی روش پس کنم ناگفته تان من پرورش

عنوان: راهکارهای مؤثر و روشن

حاصل آنکه وقتی مؤمنان دانستند که کفار و پیروان شیطان هیچگاه دست از دشمنی خود برنمی‌دارند (و لا أنتم عابدون ما أعبد) برای مقابله با این تهدیدهای مداوم آنها، باید راهکارهای مؤثر و روشنی داشته باشند. مانند:

جبران با توبه: «فَتَلَقَّى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ - پس آدم از خدای خود کلماتی آموخت و خداوند توبه او را پذیرفت، زیرا خدا بسیار توبه‌پذیر و مهربان است.» (بقره/۳۷)

ذکر همیشگی یاد خدا، حبل المتین نجاتی که حتی یک لحظه نباید رهاش کرد: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا - ای کسانی که ایمان آورده‌اید ذکر حق و یاد خدا (به دل و زبان) بسیار کنید.» (احزاب/۴۱)

تقوا و خلوص نیت: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ - ای اهل ایمان، از خدا بترسید چنانچه شایسته خدا ترس بودن است، و نمیرید جز به دین اسلام» (آل عمران/۱۰۲)

از طریق استعاذه: «أَعَاذُنَا اللَّهُ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا - خداوند ما را از شرور نفس و گناهانمان در پناه خود قرار دهد.»

توکل به خداوند که مانع تسلط شیطان می‌شود: «إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ - که البته شیطان را هرگز بر کسانی که به خدا ایمان آورده و بر پروردگارشان توکل و اعتماد می‌کنند تسلط نخواهد بود.» (نحل/۹۹)

هزار دشمنم ار می کنند قصد هلاك گرم تو دوستی از دشمنان ندارم باك